

Cilt / Volume: 12, Sayı / Issue: 24, Sayfalar / Pages: 178-191

Araştırma Makalesi / Research Article

Received / Alınma: 11.06.2022

Accepted / Kabul: 25.08.2022

PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIK ÇALIŞANINA YÖNELİK ŞİDDET OLAYLARINA ETKİSİ: YAZILI BASIN ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Nesrin AKCA¹

Mustafa KAYA²

Seda SÖNMEZ³

Öz

Bu çalışma ile, Türkiye’de sağlık çalışanına yönelik şiddet olaylarının pandemi öncesi ve pandemi döneminde yazılı basında yer alma durumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmada, Türkiye’de tirajı en yüksek dört gazetede yer alan haberler 18/02/2019-31/03/2021 tarihlerini kapsayacak şekilde retrospektif olarak taranmıştır. Yapılan taramalarda “hekim, doktor, hemşire, sağlık çalışanı, filyasyon ve şiddet, saldırı, darp, taciz, yaralama, hakaret, tartışma” anahtar sözcükleri kullanılmış ve ulaşılan haberler şiddet olayı içermeme, sağlık çalışanına uygulanmama ve tekrar eden haberler olmak üzere elenmiştir. Yapılan elemeler sonucunda toplamda 138 habere (pandemi öncesi=51 ve pandemi dönemi=87) ulaşılmış ve içerik analizi ile haberler değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; pandemi döneminde şiddete en çok maruz kalan grubun diğer sağlık çalışanları olduğu; şiddet eylemini gerçekleştiren saldırganın çoğunlukla hastalar olduğu, bunu hasta yakınlarının takip ettiği ve genellikle fiziksel şiddete yol açtıkları; şiddet olayının gerçekleşme nedeni olarak sözlü tartışma ve pandemi ile ilgili uyarılardan ortaya çıktığı; şiddet olayının sonucunda soruşturma açıldığı ancak serbest bırakılmalarının olduğu ve Türkiye’nin her bölgesinde sağlık çalışanına uygulanan şiddet haberlerinde artış gözlemlendiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Medya, Pandemi, Sağlık Çalışanı, Şiddet.

Jel Kodları: I10, I19.

¹Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, E-posta: nakca@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5546-1443.

²Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, E-posta: mustafa_519@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2005-5370.

³Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, E-posta: sedakaya@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8773-6007.

Atıf/Citation

Akça, N., Kaya, M., & Sönmez, S. (2022). Pandemi döneminin sağlık çalışanına yönelik şiddet olaylarına etkisi: Yazılı basın üzerine bir araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 178-191.

THE EFFECT ON VIOLENCE EVENTS FOR HEALTH EMPLOYEE OF THE PANDEMIC PERIOD: A RESEARCH ON THE PRINTED PRESS

Abstract

The aim of this study was to evaluate the situation of violence events for health employee in the printed press before and during the pandemic in Turkey. For the study, the news in the four most circulated newspapers in Turkey were retrospectively examined for the period 18/02/2019-31/03/2021. The keywords "physician, doctor, nurse, health employee, filiation and violence, assault, beating, harassment, injury, insult, discussion" were used in the scans, and the news items reached were eliminated because they did not contain violence event, did not apply to health employee, and were repetitive news items. As a result of the eliminations, a total of 138 news (before the pandemic=51 and during the pandemic=87) were found, which were evaluated with content analysis. The work results show that the group most exposed to violence during the pandemic is other health employee, that the perpetrators are mostly patients, followed by patients' relatives, and that physical violence often occurs, that the cause of the violence was verbal discussions and warnings about the pandemic, that an investigation was initiated as a result of the violence, but that there were publications and an increase in news about violence against health employee in every region of Turkey.

Keywords: COVID-19, Media, Pandemic, Health Employee, Violence.

Jel Codes: I10, I19.

1. GİRİŞ

Salgın sürecinin uzun ve yıpratıcı olması, aynı zamanda bireylerin geleceğe bakış açısı korku ve endişeyi artırırken; sağlık sektöründe çalışanların da hastane ortamındaki çalışma şartları günden güne kötüye gitmiştir. Pandemiden önceki mevcut olumsuzluklar, pandemi döneminde de artarak devam etmiştir. Bu olumsuzluklardan biri de şiddettir (Oğan, 2022, s. 356).

Şiddet; bireyin kendisine veya başkasına, grup veya topluluğa karşı yaralanma, ölüm, ruhsal zarar görme ve gelişim bozukluğuna yol açabilen tehdit ya da fiziksel zorlamanın amaçlı bir şekilde uygulanması eylemidir (Çamcı & Kutlu, 2011, s. 9). Sağlık sektöründe şiddet ise; “herhangi bir birey tarafından gelen; bu birey hasta, hasta yakını ya da farklı biri olabilir; sağlık çalışanına risk teşkil eden, fiziksel, sözel ya da cinsel saldırı, ekonomik ya da psikolojik istismardan oluşan durum” olarak tanımlanmaktadır (Saines, 1999, s. 15).

Sağlık sektöründe çalışanlar, şiddete uğrama yönünden diğer sektörlerle nazaran daha risklidir. Çalışanlar 24 saat hizmet vermekte ve yaptıkları iş ise oldukça yorucu ve streslidir (Atan & Dönmez, 2011; Çamcı & Kutlu, 2011, s. 10). Ayrıca; tüm sağlık çalışanları ve aynı zamanda hastalar açısından şiddet ile karşılaşmanın önemli bir sorun olduğu, hasta ve yakınlarının çeşitli sebeplerden kaynaklı bekletilmelerini kabul etmeyip saldırgan bir tavır sergiledikleri (Ayrancı vd., 2002) yazılı basından da takip edilebilmektedir. Türkiye’de olduğu kadar dünya genelinde de sağlık çalışanları artan şiddet olaylarına maruz kalmaktadır (Bhatti vd., 2021; Vrablok vd., 2019).

Aralık 2019 itibariyle Çin’de ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra hızlı bir şekilde dünya genelinde yayılan COVID-19 (SARS-CoV-2) salgını 7 Mart 2022 itibariyle dünya genelinde 445.096.612 vakaya ve 5.998.301 ölüme neden olmuştur (World Health Organization, 2022). Pandemi ile mücadelede özellikle sağlık çalışanlarının ön saflarda yer aldığı ve bu durumun fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan onları etkilediği görülmüştür (Sethi vd., 2020). Bununla birlikte uzun çalışma saatleri, koruyucu ekipman yetersizlikleri ve hastalığı hem kendilerine hem de yakınlarına bulaştırma korkusu gibi birçok sorunla da başa çıkmaya çalıştıkları görülmüştür (Bhatti vd., 2021). Pandeminin getirdiği tüm bu zorluklar ile sağlık çalışanlarının halihazırda şiddet olaylarıyla da mücadele ettikleri ve özellikle bu gibi dönemlerde şiddet olaylarının sıklığının daha da arttığı ifade edilmektedir (Brophy vd., 2018; Devi, 2020; Gates, 2004).

Sağlık çalışanlarına uygulanan şiddeti engelleyebilmek için ne koşullarda görev yaptıkları ve uygulanan şiddetin sebepleri etraflıca değerlendirilip, politika yapıcılar tarafından gereken önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Şiddetin türü ne olursa olsun ve kime yapılırsa yapılsın kabul edilemez bir durumdur ve bunu uygulayanlar rapor edilip ilgililere bildirilmelidir. Fiziksel şiddet gibi sözlü ve psikolojik şiddet de sağlık çalışanının motivasyonlarının düşmesine, yıpranmalarına ve hatta mesleği bırakmalarına neden olabilmektedir (Baig vd., 2018, s. 560; Escribano vd., 2019, s. 4; Gates, 1995, s. 536-540; Hills, 2018, s. 609; Kar, 2017, s. 1973; Yıldız, 2019, s. 138).

Özellikle acil servise başvuran hastalarda daha fazla kızgınlık, öfke veya şiddet eğilimi görülmektedir. Hastanın ihtiyacı olan sağlık hizmetini zamanında alamaması sonucu hayal kırıklığı yaşaması ve bu nedenle hastane ortamında uzun süre beklemesi gibi faktörler de bu durumları etkilemektedir. Yine de bu tür olaylar, sağlık çalışanları arasında fiziksel zararların yanı sıra büyük psikolojik zararlara da neden olabilir. Bunun mağdur tarafından ne kadar ciddi veya başka şekilde ele alınacağı, koşullara ve saldırganına bağlıdır (Erkol vd., 2007, s. 423, 424).

Sağlık çalışanına karşı tehdit edici ve saldırgan davranışlar; hasta güvenliğini, sağlık hizmeti kalitesini ve çalışanın işe katılımı ve korunmasını etkileyen ve giderek artan ulusal bir endişedir. Şiddetten kaynaklanan yaralanmalar sonucunda sağlık sektöründe işten ayrılmalar artmış durumdadır (Rosenthal vd., 2018, s. 584). Özellikle pandemi döneminde sağlık çalışanlarının yaşadığı şiddet olaylarında artış gözlenmesiyle birlikte, bu çalışmada; Türk medyasında yer alan sağlık çalışanlarına uygulanan şiddet haberlerinin retrospektif olarak incelenmesi planlanmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

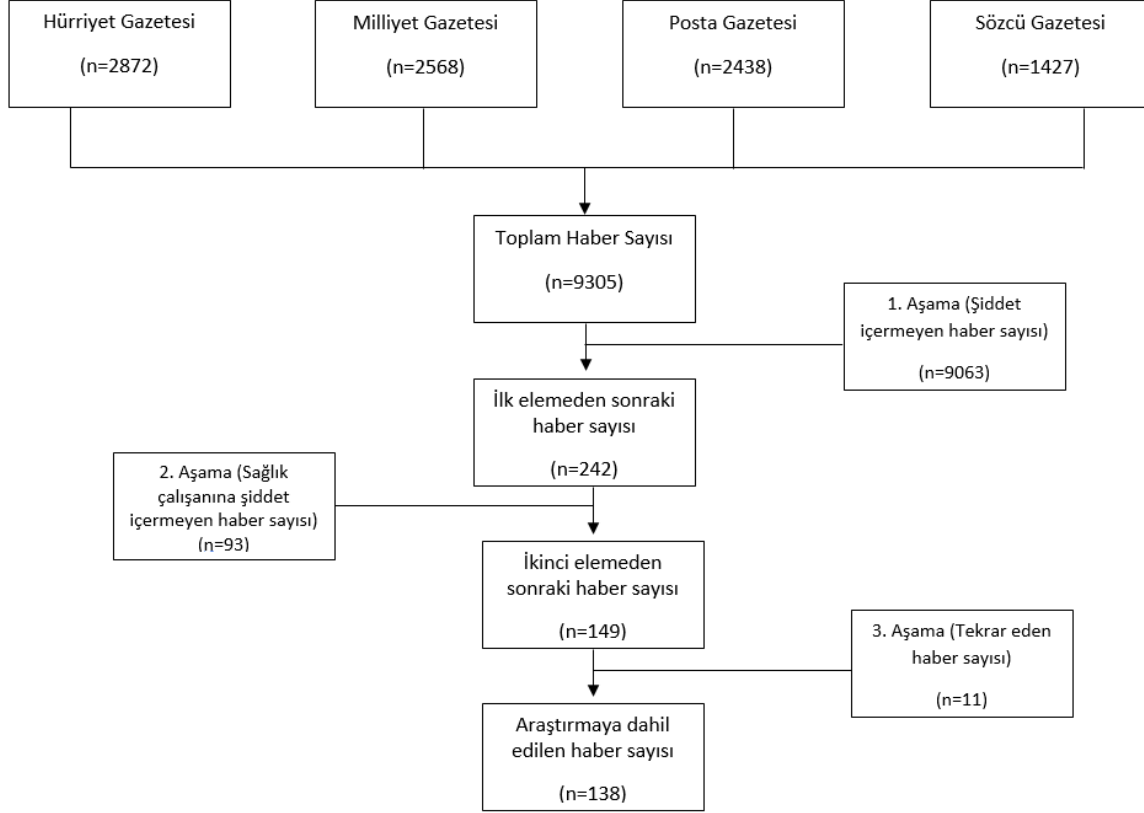
Araştırmada Türkiye’de sağlık çalışanına yönelik şiddet olaylarının pandemi öncesi ve pandemi döneminde yazılı basında yer alma durumlarını değerlendirmek amacıyla retrospektif olarak yapılmıştır. Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırmada Türkiye’de ana akım medyada yer alan ulusal gazetelerden Hürriyet, Milliyet, Posta ve Sözcü gazeteleri rastgele olarak seçilmiş ve ilgili gazetelerde yer alan haberler 18/02/2019-10/03/2020 (pandemi öncesi) ve 11/03/2020-31/03/2021 (pandemi dönemi) tarihlerini kapsayacak şekilde taranmıştır. Yapılan taramalarda tarih aralığı olarak pandemi öncesi dönemde Türkiye’de ilk vakanın duyurulmasından önceki bir yıllık süre ve pandemi sonrası dönemde de ilk vakanın duyurulmasından sonraki bir yıllık süreyi (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022) kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Yapılan taramalarda kullanılan anahtar kelimelere, dahil etme ve dışlama kriterlerine ilişkin bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. İçerik Analizinde Uygulanan Kriterler

Taranan Gazeteler	Hürriyet Milliyet Posta Sözcü		
Anahtar Kelimeler	Hekim Doktor Hemşire Sağlık çalışanı Filyasyon	VE	Şiddet Saldırı Darp Taciz Yaralanma Hakaret Tartışma
Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri	Taranan haberin belirlenen tarih aralığında olması, haber içeriğinin tamamının ulaşılabilir olması, sağlık çalışanına şiddet olayının varlığı ve olayın Türkiye’de gerçekleşmiş olması araştırmaya dahil edilme kriteri olarak belirlenmiştir. Bu kriterlerin dışında kalan haber araştırma kapsamına alınmamıştır.		
Haber Sayısı	Toplam haber sayısı: 9305 Değerlendirilen haber sayısı: 138		

Araştırma kapsamında gazetelerden yapılan taramalara ve dahil edilen haber sayılarına ilişkin bilgilere Şekil 1’de yer verilmiştir. Yapılan elemeler sonucunda toplamda 138 haber (pandemi öncesi=51 ve pandemi dönemi=87) değerlendirmeye alınmıştır. Haberlerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizi ve değerlendirici analiz yöntemleri kullanılmıştır. Sıklık analizi, içerik analizinin en eski ve en çok kullanılan yöntemlerinden birisidir. Bu yöntem, bir mesajdaki unsurların ne sıklıkta yer aldığı belirlenmesini içermektedir. Burada unsurlar frekanslar, yüzdeler ve oranlar ile gösterilmektedir. Değerlendirici analiz yönteminde ise, bir mesajda yer alan tutumların ölçülmesi amaçlanmaktadır. Buna göre, mesajın kaynağında yer alan belirli bir duruma ilişkin içerik analiz edilerek, tutumların ne yönde ve ne miktarda

değişim gösterdiği belirlenmektedir (Bilgin, 2006, s.18-20). Bu çalışmada da şiddet olgusuna ilişkin yazılı basına yansıyan haberlerin içeriği pandemi öncesi ve pandemi dönemi için analiz edilerek hem sıklıklara hem de her iki dönem için olayın yönüne ve yoğunluğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerleri kullanılarak tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırmaya Dahil Edilen Haberler

Bu çalışmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Çalışmanın verileri tirajı en yüksek dört gazetenin online haberlerinden oluşmakta ve 18.02.2019-31.03.2021 tarihlerini kapsamaktadır. Bu anlamda elde edilen bulgular, gazetelerin yazdığı haberler ile sınırlı kalmaktadır. Ayrıca, sağlık çalışanına şiddet olaylarını içeren tüm haberlerin online olarak medyaya yansımamış olma durumu da söz konusudur.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular bu bölümde tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Tablo 2’de hem mağdura hem de saldırganla ilişkin bireysel özelliklerin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 2. Saldırgan ve Mağdura İlişkin Demografik Özellikler

	Özellikler	Pandemi Öncesi (n=51)*		Pandemi Dönemi (n=87)*	
		Sıklık	Yüzde (%)	Sıklık	Yüzde (%)
Mağdur	Yaş				
	20-30 Yaş	6	12	7	8
	31-40 Yaş	3	6	6	7
	41 yaş ve üzeri	3	6	-	-
	Bilinmeyen	39	76	74	85
	Cinsiyet				
	Kadın	16	29	40	41
	Erkek	35	64	46	48
	Bilinmeyen	4	7	11	11
	Mesleği				
	Doktor	31	57	31	35
	Hemşire	9	17	18	20
	Diğer sağlık çalışanı	14	26	39	45
Saldırgan	Türü				
	Hasta	26	50	46	53
	Hasta yakını	15	29	29	33
	Sağlık çalışanı	6	11	5	6
	Bilinmeyen	5	10	7	8
	Yaş				
	20-30 Yaş	1	2	7	8
	31-40 Yaş	5	10	2	2
	41 yaş ve üzeri	2	4	5	6
	Bilinmeyen	43	84	73	84
	Cinsiyet				
	Kadın	6	12	19	20
	Erkek	38	74	65	69
Bilinmeyen	7	14	10	11	

*: Bazı şiddet olaylarında hem saldırgan hem de mağdur olan sağlık profesyonelinin sayısı birden fazladır ve tabloya bu şekilde yansıtılmıştır.

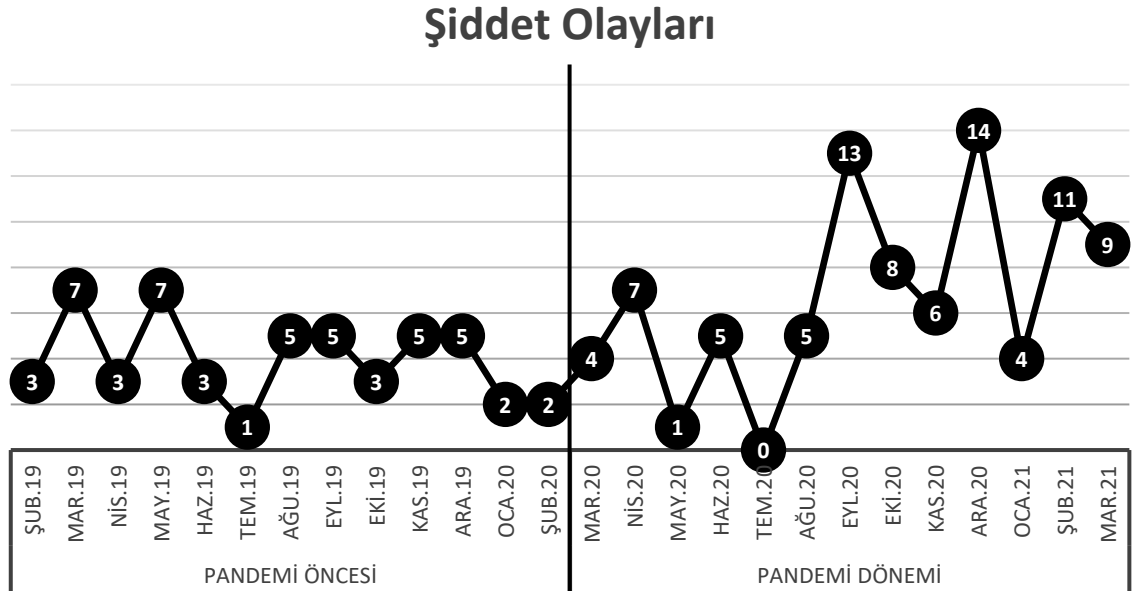
Tablo 2 incelendiğinde, şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının hem pandemi öncesi hem de pandemi döneminde çoğunlukla erkekler (sırasıyla %64 ve %48) olduğu görülürken, pandemi dönemi ile kadınların da şiddete maruz kalma durumlarının artış gösterdiği görülmektedir. Pandemi öncesinde şiddete en çok maruz kalan sağlık çalışanının hekimler (%57) olduğu görülürken, pandemi döneminde diğer sağlık çalışanlarının (%45) şiddete en çok maruz kalan grup olduğu bulunmuştur. İncelenen haberlerde mağdurun yaşına ilişkin çoğunlukla bir bilginin

yer almadığı görülmüştür. Şiddeti eylemini gerçekleştiren saldırganın hem pandemi öncesi hem de pandemi döneminde çoğunlukla hastalar (sırasıyla %50 ve %53) olduğu bulunmuştur. Saldırganların da her iki dönemde de çoğunlukla erkeklerden (sırasıyla %74 ve %69) oluştuğu görülürken, benzer şekilde saldırganın yaşına ilişkin haberlerde genellikle bir bilgiye rastlanmamıştır.

Tablo 3. Şiddet Olayına İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Özellikler	Pandemi Öncesi (n=51)		Pandemi Dönemi (n=87)	
	Sıklık	Yüzde (%)	Sıklık	Yüzde (%)
<u>Siddetin Türü</u>				
Fiziksel (yaralama, darp, taciz)	44	86	72	83
Sözlü (hakaret, tartışma)	7	14	15	17
<u>Olayın Nedeni</u>				
Sözlü tartışma	15	29	31	36
İlaç/rapor isteği	16	32	4	5
Hizmet sunumundan memnun olmama	15	29	14	16
Yakının vefatı	2	4	7	8
İşleyiş ile ilgili sorunlar (ihale, mobbing vb.)	3	6	3	3
Pandemi ile ilgili uyarılar (maske, mesafe, test, aşı vb.)	-	-	28	32
<u>Mağdurun Tepkisi</u>				
Mücadele	25	49	4	5
Destek çağırma	1	2	6	7
İhbarda bulunma	25	49	77	88
<u>Olayın Sonucu</u>				
Soruşturma	19	37	38	44
Gözaltı	17	33	13	15
Tutuklama	6	12	10	12
İdari ceza	2	4	2	2
Serbest bırakma	7	14	24	27
<u>Gerçekleştiği Bölge</u>				
İç Anadolu	8	16	14	16
Marmara	12	23	28	32
Ege	10	20	7	8
Karadeniz	7	14	11	13
Akdeniz	11	22	7	8
Güneydoğu Anadolu	3	5	11	13
Doğu Anadolu	-	-	9	10

Tablo 3'te gerçekleşen şiddet olaylarına ilişkin tanımlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde hem pandemi öncesi hem de pandemi döneminde gerçekleşen şiddet olaylarının çoğunlukla fiziksel şiddet (sırasıyla %86 ve %83) olduğu görülmüştür. Şiddet olayının gerçekleşme nedeni ise pandemi öncesi dönemde çoğunlukla ilaç/rapor isteği (%32) ile sözlü tartışma (%29) ve hizmet sunumundan memnun olmama (%29) ile ortaya çıkarken; pandemi döneminde sözlü tartışma (%36) ve pandemi ile ilgili uyarılar (%32) nedeniyle ortaya çıktığı bulunmuştur. Ayrıca pandemi döneminde şiddet olayının nedeni olarak; maske, mesafe, test, aşı vb. nedenlerden (%32) şiddet olayı yaşandığı ve pandemi öncesinde bu tür sorunların olmadığı da dikkat çekmektedir. Pandemi öncesi dönemde saldırıya maruz kalan sağlık çalışanlarının çoğunlukla bu durumla mücadele ettiği (%49) ve ihbarda bulunduğu (%49) görülürken; pandemi döneminde artık mücadele etmedikleri çoğunlukla ihbarda buldukları (%88) görülmüştür. Şiddet olayının sonucunda pandemi öncesi dönemde genellikle saldırgan hakkında soruşturma (%37) açıldığı ve gözaltına (%33) alındıkları görülürken, pandemi döneminde yine soruşturma açıldığı (%44) ancak serbest bırakılmalarının (%27) olduğu görülmüştür. Şiddet olayının en çok gerçekleştiği bölgenin ise her iki dönemde de Marmara Bölgesi (sırasıyla %23 ve %32) olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte pandemi öncesi dönemde her bölgede şiddet olayı görülmezken, pandemi döneminde Türkiye'nin her bölgesinde şiddet olayının gerçekleştiği görülmüştür.

Şekil 2. Pandemi Öncesi ve Pandemi Dönemi Şiddet Olayları

Şekil 2’de araştırmada yer alan şiddet olaylarının karşılaştırmalı bir çizgi grafiğine yer verilmiştir. Şekil 2 incelendiğinde pandemi döneminde şiddet olaylarının pandemi öncesine göre artış gösterdiği ve sıklaştığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA

Sağlık personeline uygulanan şiddetin pandemi öncesi ve pandemi döneminde yazılı basına yansımalarının incelendiği bu çalışmada; sağlık personeline uygulanan şiddet sayısının pandemi döneminde artış gösterdiği görülmüştür. Meksika’da sağlık personelinin COVID hastalarını yanlış tedavi ettiği görüşü, Pakistan’da pandeminin yalan olduğu düşüncesine sahip halkın varlığı gibi etmenler sağlık personeline yönelik şiddeti arttırmıştır (Devi, 2020; Rodriguez-Bolanos vd., 2020). Bu dönemde sağlık çalışanlarına şiddet daha fazla tepki toplamış ve bazı ülkeler sağlık personelinin şiddetten korumaya yönelik mevzuat geliştirmeye çalışmıştır (Devi, 2020).

Ele alınan haberlerde şiddete maruz kalan sağlık personelinin dağılımı incelendiğinde her iki dönemde de erkeklerin kadınlara oranla daha fazla şiddete maruz kaldığı (%64-%48), fakat pandemi sırasında kadınlara uygulanan şiddet sayısında belirgin artış olduğu da görülmüştür. Pandemi öncesinde şiddetin en çok doktorlara uygulandığı görülürken pandemi döneminde ilk sırada diğer sağlık personeli yer almaktadır. Literatürde pandemi öncesinde yapılan benzer çalışmalarda şiddete en sık maruz kalan sağlık çalışanlarının doktorlar olduğu belirtilmektedir (İştar Işıklı & Arslan, 2019; Şantaş & Erdoğan, 2021). Ahmed ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada doktorların 12 ay içerisinde en az bir kere şiddete maruz kaldığı, Nagata-Kobayashi ve arkadaşlarının (2009) yaptığı çalışmada ise; doktorların %84,8’inin şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. Pandemi öncesinde sağlık hizmetlerinin çoğunlukla hastanelerde sunulması ve doktorların aktif rol alması, pandemi sırasında ise başta filyasyon çalışmaları sebebiyle diğer sağlık personelinin sahada aktif çalışması bu değişimi açıklar niteliktedir. Haber içeriklerinde şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının yaş dağılımlarına ilişkin verilerin sunumunda eksiklikler olduğu görülmüştür. Yaş bilgisi içeren haberlerin bulguları pandemi öncesinde tüm yaş gruplarındaki kişilerin şiddet olayına karıştığını göstermiştir. Pandemi sırasında ise 41 yaş ve üzerindeki sağlık personelinin şiddete uğradığına yönelik bulgu olmadığı görülmüştür. Şiddete uğrayan sağlık personelinin meslek grubunda da olduğu gibi bu bulguda da pandemi sebebiyle ileri yaşa sahip sağlık personelinin pandemi sırasında daha az aktif görev alması sebebiyle şiddet olayı ile karşı karşıya kalmadıkları düşünülmektedir.

Şiddeti uygulayan kişilerin dağılımına bakıldığı zaman pandemi öncesi ve sırasında ilk sırada hastalar gelmektedir (%50-%53). Hastalardan sonra en fazla şiddet uygulayanlar kişilerin ise

hasta yakınları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sağlık çalışanları da meslektaşlarına şiddet uygulayan kişiler arasında yer almakta ve düşük bir yüzdelik dilimi oluşturmaktadır. Pandemi sırasında şiddet olayına karışan hasta ve hasta yakını sayısı yaklaşık iki katına çıkarken, sağlık personelinin meslektaşına uyguladığı şiddet sayısında azalma olmuştur. İncelenen her iki dönemde şiddet uygulayanların içinde erkeklerin oranı yüksek olmakla birlikte, pandemi sırasında kadınların uyguladığı şiddet oranında bir artış olmuştur. Bu konuda yapılan benzer çalışmalarda pandemi öncesi ve sırasında sağlık personeline şiddet uygulayan kişiler arasında hasta ve hasta yakınları ilk sırada gelmektedir (Devi, 2020; Erkol vd., 2007; Ghareeb vd., 2021; İştari Işıklı & Arslan, 2019; Lafta vd., 2021; Martins vd., 2020; Spector vd., 2014; Şantaş & Erdoğan, 2021; Zafar vd., 2013). Haber içeriklerinde şiddet uygulayan bireylerin yaş dağılımlarına ilişkin verilerin sunumunda eksiklikler olduğu görülmüştür ve yaş bilgisi içeren haberlerin bulguları pandemi sırasında 30 yaş altı bireylerin karıştığı şiddet olayının oranında artış olduğunu göstermektedir.

Yapılan haberlerde hem pandemi önce hem de pandemi sırasında gerçekleşen şiddetin büyük çoğunluğu fiziksel şiddettir. Yapılan benzer çalışmalarda da en sık rastlanılan şiddet türünün fiziksel, ardından sözel şiddet olduğu görülmüştür (Devi, 2020; Ghareeb vd., 2021; İştari Işıklı & Arslan, 2019; Şantaş & Erdoğan, 2021; Yıldırım & Sezgin, 2021). Uygulanan şiddetin sebebine bakıldığında pandemi öncesinde sözlü tartışma, ilaç/rapor isteği ve sunulan hizmetten memnuniyetsizlik ilk sıralarda yer alırken; pandemi sırasında sözlü tartışma ve sunulan hizmetten memnuniyetsizliğe pandemi ile ilgili uyarılar da eklenerek ilk sıralara yerleşmiştir. İncelenen çalışmalarda şiddetin sebebi pandemi öncesinde yapılan çalışmalarda veya pandemiye konu almayan çalışmalarda bu çalışmayla benzerlik gösterirken (İştari Işıklı & Arslan, 2019; Şantaş & Erdoğan, 2021), pandemi sırasında yapılan çalışmalarda bunlara ek olarak hastanın ölmesi, pandeminin yalan olduğu düşüncesi, sağlık personelinin virüsü yaydığı düşüncesi gibi sebepler de ortaya çıkmıştır (Devi, 2020; Rodriguez-Bolanos vd., 2020). Şiddete maruz kalan personelin olay karşısındaki tepkisi pandemi öncesinde mücadele ve ardından ihbarda bulunmak şeklindedir. Fakat pandemi sırasında mağdurların çoğunlukla mücadele etmeyi bıraktıkları ve resmi makamlara ihbarda buldukları görülmüştür. Özcan ve Bilgin (2011) yaptıkları araştırmada sağlık çalışanlarının özellikle fiziksel şiddet olayları dışındaki şiddet olaylarını (örneğin sözlü tartışma) ihbar etmedikleri bulunmuştur.

Yaşanan şiddet olayları sonucunda saldırganlara uygulanan yaptırımın pandemi öncesi dönemde gözaltı ve soruşturma olduğu görülürken; pandemi sırasında soruşturma sonrası çoğunlukla serbest bırakılma ya da caydırıcı cezalar almadığı yönünde olduğu görülmüştür.

Ayrıca haber içeriklerinde saldırganlara yönelik yeterince tanımlayıcı bilgiler yer almamaktadır. Bunun yanı sıra şiddet uygulayan kişiler kısa bir süre sonra yeniden topluma karışmaktadır. Özellikle pandeminin yoğun yaşandığı bu dönemde sağlık çalışanlarına yönelik artan şiddeti önleyebilmek adına 15.04.2020 tarihinde kabul edilmiş olan ve kamuoyunda “Sağlıkta Şiddetin Önlenmesi Yasası” olarak bilinen 7243 sayılı kanun 17.04.2020 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. Söz konusu kanunda dikkat çekici olan madde; 28. Madde’dir. Bu kanunla; cezalar ağırlaştırılmış olup, aynı zamanda hükmolunan hapis cezaları da ertelenmeyecektir (Resmî Gazete, 2020).

Benzer çalışmalarda şiddete uğrayan personelin saldırganla iletişim kurmaya çalıştığı, yönetime şikâyetle bulunduğu, şiddetle karşılaşma ihtimali olan görevlerden uzaklaştığı (Ghareeb vd., 2021); tepki göstermediği, hastane güvenliğinden ve çalışma arkadaşlarında yardım istediği (Lafta, 2021); sonuç alamayacaklarını bilmeleri sebebiyle hukuki yollara başvurmadıkları (Er vd., 2021) görülmüştür. Haberlere yansıyan şiddet olaylarının bölgelere göre incelenmesi sonucunda her iki dönemde de Marmara Bölgesi’nde daha çok şiddet olayının yaşandığı, pandemi öncesinde Doğu Anadolu Bölgesi’nde incelenen gazetelere yansıyan hiç şiddet olayı yaşanmadığı görülmüştür. Pandemi sırasında ise şiddet olayının görülmediği bölge olmamıştır. Hoşgör ve Türkmen (2021) 2017-2021 yılları arasında sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarını inceledikleri çalışmada şiddet olayının en sık yaşandığı bölgenin sırasıyla Marmara ve Karadeniz Bölgeleri, en az yaşanan bölgelerin ise Akdeniz ve Güneydoğu Bölgeleri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şantaş ve Erdoğan (2021) ise yaptıkları çalışmada şiddet olayının en fazla görüldüğü illeri İstanbul, İzmir, Samsun, Ankara, Bursa ve Edirne şeklinde ifade etmişlerdir. Güvercin (2019)’un çalışmasında yaptığı metropol kentlerde sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin fazla olması yorumu da bu sonuçları desteklemektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık personeline uygulanan şiddetin hız kesmeden devam ettiği ve gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Basına yansımayan, bildirilmeyen ve üzeri kapatılan olaylar olması sebebiyle gündeme gelen şiddet haberleri buzdağının sadece görünen yüzüdür. Yapılan medya taraması sonucunda; gerek 7243 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden önce ve gerekse bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra sağlık çalışanlarına şiddet problemine istenilen düzeyde çözüm bulunamadığı değerlendirilmektedir. Bu yasal düzenlemeyle birlikte, sağlık çalışanlarının yaşayacağı her türlü şiddet olayının son bulması hedeflenmiştir. Ancak bu yasa çıktıktan sonra da sağlık çalışanına şiddet tehdidinin devam ettiği görülmektedir. Cezai yaptırımların caydırıcılığının halen istenilen seviyede olmaması şiddet olaylarının unutulmasına ya da

normalleşmesine yol açmaktadır. Şiddet sayılarının özellikle sağlık personelinin canı pahasına görev yaptığı pandemi döneminde artması, bu problemin ayrıca acı tarafıdır. Bu bağlamda; toplum bilimci, akademisyen, hükümet gibi aktörlerin hiçbir ayırım yapmaksızın tüm boyutlarıyla şiddet olayını incelemesi gerektiği ve toplumun şiddet eğilimlerini önlemek, öfke kontrolü gibi konularda eğitim başta olmak üzere gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamalarının faydalı olacağı düşünülmekte ve önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, F., & Memon, M. K. (2018). Violence against doctors, a serious concern for healthcare organizations to ponder about. *Annals of Medicine and Surgery*, 25:3-5. <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2017.11.003>
- Atan, Ş.Ü., & Dönmez, S. (2011). Hemşirelere karşı işyeri şiddeti. *Adli Tıp Dergisi*, 25(11):71-80.
- Ayrancı, Ü., Yenilmez, Ç., Günay, Y., & Kaptanoğlu, C. (2002). Çeşitli sağlık kurumlarında ve sağlık meslek gruplarında şiddete uğrama sıklığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (3):147-154.
- Baig, L.A., Shaikh, S., Polkowski, M., Ali, S.K., Jamali, S., Mazharullah, L., & Arif, S. (2018). Violence against health care providers: A mixed-methods study from Karachi, Pakistan. *The Journal of Emergency Medicine*, 54(4):558-566. <https://doi.org/10.1016/j.jemermed.2017.12.047>
- Bhatti, O.A., Rauf, H., Aziz, N., Martins, R.S., & Khan, J.A. (2021). Violence against healthcare workers during the COVID-19 pandemic: A review of incidents from a lower-middle-income country. *Annals of Global Health*, 87(1):41. <https://doi.org/10.5334%2Faogh.3203>
- Bilgin, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Brophy, J.T., Keith, M.M., & Hurley, M. (2018). Assaulted and unheard: violence against healthcare staff. *New Solutions: A Journal of Environmental and Occupational Health Policy*, 27(4):581-606. <https://doi.org/10.1177%2F1048291117732301>
- Çamcı, O., & Kutlu, Y. (2011). Kocaeli'nde sağlık çalışanlarına yönelik işyeri şiddetinin belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(1):9-16.
- Devi, S. (2020). COVID-19 exacerbates violence against health workers. *The Lancet*, 396(10252):658. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)31858-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)31858-4)
- Er, T., Ayoğlu, F.N., & Açıkgöz, B. (2021). Sağlık çalışanına yönelik şiddet: Risk faktörleri, etkileri, değerlendirilmesi ve önlenmesi. *Türk J Public Health*, 19(1):69-78.
- Erkol, H., Gökdoğan, M.R., Erkol, Z., & Boz, B. (2007). Aggression and violence towards health care providers – A problem in Turkey? *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 14:423-428.

- Escribano, R. B., Beneit, J., & Luis Garcia, J. (2019). Violence in the workplace: Some critical issues looking at the health sector. *Heliyon*, 5(3): e01283. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e01283>
- Gates, D.M. (1995). Workplace violence. *American Association of Occupational Health Nurses (AAOHN Journal)*, 43:536-543.
- Gates, D.M. (2004). The epidemic of violence against healthcare workers. *Occupational and Environmental Medicine*, 61(8):649-650. <http://dx.doi.org/10.1136/oem.2004.014548>
- Ghareeb, N.S., El-Shafei, D.A., & Eladl, A.M. (2021). Workplace violence among healthcare workers during COVID-19 pandemic in a Jordanian governmental hospital: The tip of the iceberg. *Environmental Science and Pollution Research*, 28(43):61441-61449. <https://doi.org/10.1007/s11356-021-15112-w>
- Güvercin, C. H. (2019). Sağlık Çalışanlarına Şiddet Haberleri: Basının Kritik Rolü. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(5), 327-333.
- Hills, D.J. (2018). Defining and classifying aggression and violence in health care work. *Collegian*, 25(6):607-612. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2018.08.002>
- Hoşgör, H., & Türkmen, İ. (2021). Bitmeyen Çile: Sağlıkta Şiddet (Medimagazin Haber Portalı Üzerinden Bir Araştırma). *İzmir Democracy University Health Sciences Journal*, 4(2), 192-211. <https://doi.org/10.52538/iduhs.975708>
- İştar Işıklı E., & Arslan, T., (2019). Sağlık kurumlarında şiddet: Gazete haberleri üzerine bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(50): 89-128.
- Kar, S.P. (2017). Addressing underlying causes of violence against doctors in India. *The Lancet*, 389(10083):1979-1980. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31297-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31297-7)
- Lafta, R., Qusay, N., Mary, M., & Burnham, G. (2021). Violence against doctors in Iraq during the time of COVID-19. *PLOS ONE*, 16(8): e0254401. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254401>
- Martins, R.S., Bhatti, O.A., & Mian, A.I. (2020). Violence against health care workers in Pakistan during the COVID-19 pandemic. *In JAMA Health Forum* 1(10): e201263-e201263. doi:10.1001/jamahealthforum.2020.1263
- Nagata-Kobayashi, S., Maeno, T., Yoshizu, M., & Shimbo, T. (2009). Universal problems during residency: Abuse and harassment. *Medical Education*, 43:628-636. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2009.03388.x>
- Oğan, H. (2022). Pandemi Ortamında Sağlıkta Şiddet.Türk Tabipler Birliği COVID-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu. 355-368. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_6/covid19-rapor_6_Part42.pdf (Erişim tarihi: 15.02.2022).
- Özcan, N. K., & Bilgin, H. (2011). Türkiye'de Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Sistemik Derleme. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 31(6), 1442. <https://doi.org/10.5336/medsci.2010-20795>

- Resmi Gazete, (2020). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/04/20200417.pdf> (Erişim tarihi: 17.02.2022).
- Rodríguez-Bolaños, R., Cartujano-Barrera, F., Cartujano, B., Flores, Y.N., Cupertino, A.P., & Gallegos-Carrillo, K. (2020). The urgent need to address violence against health workers during the COVID-19 pandemic. *Medical care*, 58(7):663. DOI: 10.1097/MLR.0000000000001365
- Rosenthal, L.J., Byerly, A., Taylor, A.D., & Martinovich, Z. (2018). Impact and Prevalence of Physical and Verbal Violence Toward Healthcare Workers. *Psychosomatics*, 59:584-590. <https://doi.org/10.1016/j.psych.2018.04.007>
- Saines, J.C. (1999). Violence and Aggression in A&E: Recommendations for Action. *Accid Emerg Nurs.*, 7(1):8-12. [https://doi.org/10.1016/S0965-2302\(99\)80094-0](https://doi.org/10.1016/S0965-2302(99)80094-0)
- Sethi, B.A., Sethi, A., Ali, S., & Aamir, H.S. (2020). Impact of Coronavirus disease (COVID-19) pandemic on health professionals. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4): S6-S11. <https://doi.org/10.12669/2Fpjms.36.COVID19-S4.2779>
- Spector, P.E., Zhou, Z.E., & Che, X.X. (2014). Nurse exposure to physical and nonphysical violence, bullying, and sexual harassment: A quantitative review. *International Journal of Nursing Studies*, 51(1):72–84. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2013.01.010>
- Şantaş, G., & Erdoğan, B. (2021). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet haberlerinin içerik analizi. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Dergisi*, 7(2):308-317.
- Vrablik, M. C., Chipman, A. K., Rosenman, E. D., Simcox, N. J., Huynh, L., Moore, M., & Fernandez, R. (2019). Identification of processes that mediate the impact of workplace violence on emergency department healthcare workers in the USA: results from a qualitative study. *BMJ Open*, 9(8), e031781. doi: 10.1136/bmjopen-2019-031781
- World Health Organization. (2022). COVID-19 Dashboard. Geneva: World Health Organization, 2022. Available online: <https://covid19.who.int/> (Erişim tarihi: 08/03/2022).
- Yıldırım, İ.E., & Sezgin, D. (2021). Pandemiye sağlık çalışanlarına şiddet. *Iğdır International Social Sciences Congress*, April 14-15, Iğdır-Türkiye. Ss: 281-290.
- Yıldız, M.S. (2019). Türkiye’de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Ankara ilinde araştırma, *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(1):135-156.
- Zafar, W., Siddiqui, E., Ejaz, K., Shehzad, M.U., Khan, U.R., Jamali, S. & Razzak, J.A. (2013). Health care personnel and workplace violence in the emergency departments of a volatile metropolis: Results from Karachi, Pakistan. *Journal of Emergency Medicine*, 45(5):761-772. <https://doi.org/10.1016/j.jemermed.2013.04.049>
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). COVID-19 Bilgilendirme Platformu. Erişim adresi: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html> (Erişim tarihi: 04/07/2022)